

Försvarsutskottets yttrande

1983/84:1 y

över motion 1983/84:33 om särskilda sysselsättningsåtgärder för budgetåret 1983/84

Till arbetsmarknadsutskottet

Efter samråd med arbetsmarknadsutskottet har försvarsutskottet beslutat att med eget yttrande till arbetsmarknadsutskottet överlämna motion 1983/84:33 (s). Den har väckts med anledning av proposition 1983/84:26 om särskilda sysselsättningsåtgärder för budgetåret 1983/84. Motionen har hänvisats till försvarsutskottet medan propositionen behandlas av arbetsmarknadsutskottet.

Enligt nuvarande ordning registrerar nämnden för vapenfriutbildning (NVU) den som vapenfrinämnden har medgivit vapenfri tjänst. NVU placerar därefter i samråd med berörda myndigheter m. fl. den vapenfrie till utbildning. Härvid gäller att den vapenfrie skall fullgöra tjänst i en verksamhet som är betydelsefull för samhället under beredskap och krig. Tjänstgöringen skall ske hos statlig, kommunal eller landstingskommunal myndighet eller hos sådan förening eller stiftelse som regeringen bestämmer. Vissa statliga myndigheter, däribland civilförsvarsstyrelsen, är skyldiga att anordna vapenfri tjänst inom sitt verksamhetsområde.

Tjänstgöringstiden för vapenfri tjänstepliktig är 420 dagar. Under tjänstgöringen skall han få en effektiv och ändamålsenlig utbildning för det slag av tjänstgöring som han skall fullgöra.

Medel för förmåner till tjänstgörande vapenfria tas upp på ett särskilt anslag under tionde huvudtiteln. Regeringen föreskriver årligen ett högsta antal tjänstgöringsdagar för vapenfria tjänstepliktiga.

Under en lång följd av år har de som medgivits vapenfri tjänst varit fler än som kunnat utbildas. F. n. finns därför ca 4 300 vapenfria tjänstepliktiga registrerade i väntan på fullständig grundutbildning. Denna balans, som vid utgången av budgetåret 1984/85 beräknas ha ökat till 5 000, anser NVU – som har lämnat synpunkter i ärendet – vara för stor. I anslagsframställningen för budgetåret 1984/85 presenterar nämnden en plan för att till början av budgetåret 1989/90 minska balansen till 3 000.

Inom civilförsvaret utbildas vapenfria tjänstepliktiga antingen genom s. k. långtidsutbildning eller genom korttidsutbildning. Långtidsutbildningen innebär f. n. att den vapenfrie ges en kvalificerad civilförsvarsutbildning om i allmänhet 6–14 veckor, följd av praktiktjänst med nära anknytning till den avsedda krigsplaceringen inom civilförsvaret. Innevarande budgetår utbildas omkring 100 vapenfria, de flesta befälsuttagna, på detta sätt.

Flertalet vapenfria fullgör huvuddelen av tjänstetiden på annat håll än

inom civilförsvaret. Om sådan utbildning inte leder till krigsplacering ges de också en s. k. korttidsutbildning om 2–6 veckor inom civilförsvaret. Även vapenfria som helt eller till stor del har fullgjort sin värnpliktsutbildning ges sådan utbildning. Genom korttidsutbildning öppnas möjlighet att krigsplacera inom civilförsvaret. Innevarande budgetår beräknas 1 700 vapenfria få korttidsutbildning.

I motionen förordas en utökning av vapenfriutbildningen inom civilförsvaret i syfte att motverka arbetslösheten samtidigt som man minskar kön av vapenfria tjänstepliktiga som inte har påbörjat sin tjänstgöring.

NVU biträder tanken på en utökad vapenfriutbildning inom civilförsvaret. För detta fordras, anför nämnden, såväl utökade ekonomiska förutsättningar som planeringstid i enlighet med nämndens långtidsbedömning i anslagsframställningen. Enligt NVU:s bedömning skulle nu högst 200 av de vapenfria som väntar på grundutbildning kunna omfördelas för en tillfälligt ökad långtidsutbildning inom civilförsvaret.

Enligt vad utskottet inhämtat har man inom regeringskansliet i samband med utarbetandet av den nu aktuella propositionen prövat och förkastat ett förslag från civilförsvarsstyrelsen att öka antalet utbildningsplatser för långtidsutbildning inom civilförsvaret med 200 innevarande budgetår och 500–600 budgetåret 1984/85 i syfte att skapa sysselsättning för arbetslösa vapenfria tjänstepliktiga.

Utskottet har i olika sammanhang framhållit önskvärdheten att öka möjligheterna att placera de vapenfria tjänstepliktiga till utbildning och tjänstgöring (FöU 1977/78:28 s. 19 och 1982/83:3 s. 5. Nuvarande balans är inte godtagbar. Utskottet ser med tillfredsställelse att NVU har upprättat en långsiktig plan för att nedbringa denna.

Motionärerna har föreslagit en ökning av antalet utbildningsplatser inom civilförsvaret för vapenfria, i syfte att skapa sysselsättning åt arbetslös ungdom under innevarande budgetår. Den utbildning som kan komma i fråga är långtidsutbildning. En utökad sådan kräver enligt vad utskottet har inhämtat bl. a. fler lärare inom civilförsvaret. Ett sådant resurstillskott borde stå i överensstämmelse med den långsiktiga utbildningsplanering som prövas av statsmakterna. Härtill kommer att en forcerad långtidsutbildning av allt att döma inte hinner ge någon sysselsättningseffekt under innevarande budgetår.

Mot denna bakgrund anser utskottet att motionen inte bör bifallas. De åtgärder och resurstillskott som kan komma att krävas för att minska den kö av vapenfria som får vänta alltför länge på att påbörja sin grundutbildning bör riksdagen ta ställning till i samband med kommande budgetprövningar.

Stockholm den 15 november 1983

På försvarsutskottets vägnar
ROLAND BRÄNNSTRÖM

Närvarande: Roland Brännström (s), Gunnar Björk i Gävle (c), Åke Gustavsson (s), Göthe Knutson (m), Evert Hedberg (s), Olle Aulin (m), Ulla Ekelund (c), Holger Bergman (s), Mats Olsson (s), Inge Carlsson (s), Ingvar Björk (s), Iréne Vestlund (s), Anita Wermelin (m), Alvar Gunnarsson (m) och Hugo Bergdahl (fp).

